

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

R. XII: 2014

Nr 33 (408)

Data odczytu: 19.11.2014 r.

Data wydania: 19.11.2014 r.

=====

968. spotkanie

Przewodnik, to reprezentant odwiedzanej ziemi. To reprezentant racji stanu.

Przewodnik oprowadza, tak aby:
„oko się cieszyło, a dusza radowała”... (Adam Asnyk)

Wiesław Błachnio

HISTORIA KOŁA PRZEWODNIKÓW w Grudziądzu – początki działalności...

Wiemy, kiedy powstało Koło Przewodników w Grudziądzu. Był rok 1952. Zachowała się ankieta z 24 września 1959 dotycząca koła. W ankiecie tej czytamy: Przy Oddziale PTTK w Grudziądzu zorganizowana jest sekcja przewodników mieszana. Rok założenia sekcji: 1952 rok. Stan liczebny sekcji wynosi 5 czynnych członków – 2 przewodników z kategorią pierwszą, jeden z kategorią drugą i 2 przewodników z kategorią trzecią. Działalnością przewodnicką Sekcji objęty jest teren:

a. miasta: Trójmiasto, Warszawa, Kraków, Poznań, Grudziądz;

b. rejony turystyczne: Bory Tucholskie, Warmia i Mazury, Pojezierze Brodnickie, Tatry, Karkonosze.

Józef Błachnio

W uwagach do ankiety znajduje się adnotacja, że w 1960 roku przy Oddziale PTTK w Grudziądzu istnieje będzie Koło Przewodników liczące około 15 osób, w tym 10 nowo przeszkolonych. Ankietę sporządził ówczesny przewodniczący Sekcji, obecny patron Koła – Józef Błachnio żyjący w latach 1912-1968. Kolejna ważna notatka pochodzi z 1961 roku. Czytamy w niej, że wśród przewodników 4 osoby władają językiem niemieckim, a skład Zarządu Koła stanowią:

kol. Józef Błachnio, jako prezes i kol. Roman Konrad jako sekretarz. Jest też informacja, że w Oddziale PTTK nie istnieje specjalny fundusz przewodnicki.

Wycieczki prowadzono nieodpłatnie. Od grudnia 1959 roku do lutego 1960 roku odbył się kurs dla przewodników. Słuchaczami było 16 osób, z tego 14 kursantów to młodzież szkolna. Wszyscy ukończyli kurs z wynikiem pozytywnym. Z tego kursu pośród absolwentów (młodzież szkolna), która po zakończeniu nauki szkolnej opuściła miasto, pozostało, więc tylko 2 nowych przewodników. Ciekawostka – kurs trwał 3 miesiące, obejmował 12 godzin wykładów, 10 godzin ćwiczeń i praktykę w terenie. Na liście kursantów był nasz kolega – Ryszard Sabiniarz, wówczas uczeń I Liceum Ogólnokształcącego (który uprawnienia zdobył ponownie w 2005 r.). Wśród kursantów był także wspaniały – działacz p. Jerzy Szwarc – o czym nie było wiadomo wcześniej.

Najbardziej aktywnym i czynnym przewodnikiem i pilotem był Józef Błachnio, ówczesny Prezes Zarządu Oddziału PTTK w Grudziądzu i kustosz grudziądzkiego muzeum. Aktywnie w race przewodnickie włączali się kol. kol. Kazimierz Lancmański, Roman Konrad, Józef Kwiatkowski i Alojzy Karow. Są oni prekursorami powojennego grudziądzkiego przewodnictwa, a ich znakiem rozpoznawczym w czasie oprowadzania była opaska na rękę i furażerka na głowie.

Grudziądz, to miasto przemysłowe, było więc coraz większe zapotrzebowanie na przewodników oprowadzających po zakładach pracy. Kurs dla przewodników zakładowych zorganizowano w listopadzie 1962 roku w Inowrocławiu. Z Grudziądza kurs ukończyło 6 przewodników: kol. kol. Stanisław Maciejkowicz, Zdzisław Wrona, Marian Szymkowiak – wszyscy z Zakładów Przemysłu Gumowego GZPG-um oraz z Fabryki Maszyn Rolniczych Unia – kol. kol. Feliks Kuszajewski, Ludwik Florowski i Kazimierz Ziółkowski.

Kolejny kurs przewodnicki zorganizowano jesienią 1964 roku. Kurs, kierowany do zainteresowanych turystyką i krajoznawstwem żołnierzy Jednostki Wojskowej nr 5794 w Grudziądzu, ukończyło egzaminem w listopadzie 1964 roku 4 przewodników klasy III: Tadeusz Nowak, Piotr Gusiew, Józef Kudła i Wiesław Błachnio.

Zmiany polityczne po wydarzeniach roku 1968 spowodowały upowszechnienie w Polsce tzw. turystyki masowej. W związku z tym, w Grudziądzu jak i wielu innych miastach Pomorza, dawało się zauważyć wzrastający ruch turystyczny i idące w ślad za tym rosnące zapotrzebowanie na przewodników, mogących obsłużyć coraz liczniejsze grupy turystów reprezentujące takie grupy społeczne jak: robotników, rolników, wojsko, młodzież studencką i szkolną. Były to wycieczki piesze, autokarowe, kolejowe oraz statkami rzeczynymi po Wiśle w ramach Funduszy Wczasów Pracowniczych pływały statki „Raławice” i „Marchlewski”, „Bałtyk”, „Traugut” i „Sobieski”.

W styczniu 1968 roku zorganizowany został kolejny kurs przewodnicki, tym razem dla przewodników zakładowych po największych grudziądzkich przedsiębiorstwach państwowych. Kurs ten egzaminem ukończyli: Włodzimierz Lipecki, Roman Młodzianowski, Edmund Kowalski, Roman Topiński, Marian Pytel

(GZPG-um), Wiesław Zygmuntowski, Tadeusz Trzcński, Andrzej Sikorki i Edmund Binienda (POiE), Henryk Olszewski, Zygmunt Raba, Mirosław Czajkowska, Alojzy Toboła, Bolesław Janke (FMR „Unia”) oraz Jan Pieniek, Henryk Grabczak, Władysław Cieszyński i Bolesław Szelański – późniejszy Prezes Koła – (PZUO „Warma”).

Członkowie Koła uczestniczyli w wielu różnego rodzaju szkoleniach, uzupełniając swoją wiedzę. Np. w listopadzie 1969 roku 8 przewodników brało udział w szkoleniu obsługi hoteli! (przydało się to w pracy pilota), zaś w grudniu tego samego roku w dwudniowym wyjeździe terenowym w ramach szkolenia na Szlak Kopernikowski. Ciekawostka – przewodnicy zakładowi swój wyjazd mogli odbyć w ramach urlopu społecznego w zakładzie pracy!

W 1970 roku w miejsce nieżyjącego – zginął tragicznie 27.11.1968 r. Józefa Błachnio, Prezesem Koła został – Bolesław Szelański.

15 marca 1971 roku odbył się długo oczekiwany egzamin teoretyczny na Szlak Kopernikowski. Egzamin praktyczny przeprowadzono w kwietniu 1970 roku! Do egzaminu przystąpiło 6 przewodników – kol. Zbigniew Wytrykowski wycofał się, kol. Henryk Olszewski niestety – nie zdał, a koledzy Wiesław Błachnio, Kazimierz Lancmański, Andrzej Affelt i Bolesław Szelański, po poprawce z architektury, uzyskali kolejne uprawnienia.

W 1972 roku na zebraniu sprawozdawczo–wyborczym dokonano wyboru władz Koła: Przewodniczącym został ponownie – kol. Bolesław Szelański, a sekretarzem Koła kol. Zygmunt Raba.

W marcu tego roku odbył się kolejny kurs dla kandydatów na przewodników zakładowych. Uprawnienia uzyskało siedmiu nowych przewodników. Byli to: kol. kol. Władysław Krawczak, Konrad Wiśniewski, Benedykt Barański, Władysław Żalik, Krzysztof Sujkowski, Jan Michał Murawski i Wiesław Puchała.

Tak duża ilość kursów dla kandydatów na przewodników zakładowych związana była z rotacją pracowników w tych zakładach, a zapotrzebowanie na zwiedzanie było bardzo duże. W 1973 roku obsłużono 241 wycieczek – 131 terenowych i 110 zakładowych.

W marcu 1973 roku rozpoczął się długo oczekiwany kurs dla przewodników terenowych, który zakończył się egzaminem na początku 1974 roku. Kurs trwał 10 miesięcy, a wykładowcami byli doświadczeni przewodnicy i działacze turystyczni, m.in. Bolesław Szelański (ówczesny prezes Koła), Wiesław Błachnio, Zygmunt Kwiatkowski (Golub-Dobrzyń), Jerzy Kuligowski (Przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Przewodnickiej). Kurs obejmował zdobycie uprawnień terenowych na dawne województwo bydgoskie (w granicach administracyjnych do reformy roku 1975). Kurs ukończyło 27 kandydatów na przewodników, m.in.: Edmund Rafiński, Jolanta Sander-Szulc (późniejsi prezesi koła przewodnickiego), Zbigniew Bielecki, Teresa Wasąg, Bogumiła Kalinowska, Urszula Piekarcz, Zygmunt Rutkowski, Bogdan Zawadzki, Zbigniew Rutkowski,

Norbert Ochocki, Alojzy Karow, Mieczysław Sakierski, Tadeusz Noch, Katarzyna Karow. Stan koła uległ znacznemu zwiększeniu – osiągając liczbę 51 (28 przewodników terenowych i 23 przewodników zakładowych), trzech przewodników posiadało uprawnienia języka niemieckiego (kol. R. Conrad, A. Affeldt, E. Rafiński) i jeden przewodnik z języka rosyjskiego (E. Puchała).

W związku z zwiększeniem się składu osobowego koła przewodnickiego, rozszerzono skład Zarządu Koła o trzy osoby: kol. kol. Bogumiłę Kalinowską, Jolantę Sander-Szulc i Jana Michała Murawskiego. Na zebraniu sprawozdawczo-wyborczym w dniu 27 października 1976 roku dokonano wyboru władz Koła:
Przewodniczący – Bolesław Szelański (kontynuacja),
Z-ca – Roman Conrad,
Sekretarz – Jolanta Sander-Szulc,
Członkowie – Zygmunt Raba, Stanisław Maciejkowicz.

Zgodnie z dokumentacją i opłaconymi składkami PTTK Koło liczyło 34 członków – 17 przewodników terenowych i 17 przewodników zakładowych oraz niezwyfikowanych 3 kandydatów z POiE oraz 3 z grudziądzkiego Planetarium (Małgorzata Śrubka-Kubiak, Mirosław Kubiak i Sławomir Kruczkowski).

Wzorem lat ubiegłych, w wolne soboty, społecznie oprowadzano wycieczki dla mieszkańców miasta. Do września 1976 roku oprowadzono 397 wycieczek, w których uczestniczyło 15 880 osób oraz 946 osób na wycieczkach oprowadzanych społecznie.

Kolejne zmiany administracyjne Państwa, utworzenie 49 województw, zmobilizowało Koło do przeprowadzenia kolejnego kursu dla kandydatów na przewodników terenowych po nowo utworzonym województwie toruńskim, uzupełnienie przewodników zakładowych i rozszerzenie posiadanych uprawnień (podwyższenie klas przewodnickich). Powołano Wojewódzką Komisję Przewodnicką na czele z Prezesem Zygmuntem Kwiatkowskim z Golubia-Dobrzynia, a członkiem zarządu m.in. został Wiesław Błachnio.

Kurs rozpoczął się w 1977 roku, a egzaminy końcowe odbyły się pod koniec roku na zamku Anny Wazówny w Golubiu-Dobrzyniu. Szeregi Koła zasilili m.in.: kol. kol. Zbigniew Duł, Barbara Gronowska, Elżbieta Kruszewska, Janusz Nogowski, Jerzy Szulc, Władysław Wasąg, Cichocki Piotr, Krystyna Templin i Halina Łabędzka. Kol. Wiesław Błachnio, Jolanta Szulc, Jan Michał Murawski, Edmund Rafiński i Zygmunt Raba podwyższyli swoje klasy przewodnickie (na klasę II) oraz uzyskali uprawnienia na Szlak Piastowski.

Władze Koła w 1977 roku to:

Prezes – Bolesław Szelański,
Z-ca ds. szkolenia – Roman Conrad,
Z-ca ds. przewodników zakładowych – Stanisław Maciejkowicz,
Sekretarz – Jolanta Szulc,
członkowie – Bogumiła Kalinowska i Zygmunt Raba.

Przedstawicielami Koła w strukturach Wojewódzkiej Komisji Przewodnickiej zostali: Bolesław Szelański i Roman Conrad.

W grudniu 1977 roku powstał Klub Przewodników, który składał się z 21 przewodników terenowych i zakładowych, którzy dotychczas należeli do różnych kół, lub w ogóle nie należeli nigdzie! W skład klubu wchodził: kol. kol. Bolesław Szelański, Roman Conrad, Wiesław Błachnio, Jolanta Szulc, Elżbieta Kruszewska, Kazimierz Lancmański, Norbert Cichocki, Piotr Cichocki, Zygmunt Raba, Stanisław Maciejkowicz, Mieczysław Sakierski, Alojzy Toboła, Czesław Rutkowski, Henryk Olszewski, Halina Łabędzka, Krystyna Templin, Janusz Nogowski, Jerzy Szulc, Barbara Gronowska, Edmund Rafiński, Władysław Wasąg, Zdzisław Dul.

W 1978 roku po zdanych w czerwcu egzaminach, kol. kol. Bolesław Szelański, Roman Conrad, Elżbieta Kruszewska, Zdzisław Dul i Piotr Cichocki uzyskali uprawnienia przewodnickie na Biskupin.

Stan przewodników na dzień 1.01.1978 roku wynosił 45 osób: terenowych – 24 (z klasą II 5 osób) i 21 zakładowych (Stomil – 10, Unia – 4, Warma 3, POiE – 4, z klasą II 1 osoba). Niestety, czynnych było tylko 31 przewodników – 18 terenowych i 13 zakładowych.

Na kolejnym zebraniu sprawozdawczo-wyborczym w 1979 roku podjęto decyzję o wykreśleniu z ewidencji nieczynnych przewodników. Nastąpiły też zmiany w składzie Zarządu Koła – funkcję z-cy ds. przewodników zakładowych objął Zygmunt Raba (w miejsce kol. S. Maciejkowicza) a sekretarza Elżbieta Kruszewska (w miejsce J. Szulc, która została mamą).

Rok 1979 to także bardzo ważna inicjatywa zorganizowania I Zjazdu Przewodników Turystycznych województwa toruńskiego. Bazą Zjazdu był Aeroklub w Lisich Kątach pod Grudziądem. W skład zespołu organizacyjnego wchodził: kol. kol. Jolanta Szulc, Wiesław Błachnio i Bolesław Tarczykowski (Prezes Oddziału PTTK w Grudziądu). Wśród zaproszonych gości znaleźli się m.in. Tadeusz Stefański – Przewodniczący Głównej Komisji Przewodnickiej ZG PTTK. Zjazd zyskał duże uznanie wśród braci przewodnickiej i kolejne spotkania tego typu kontynuowane były w latach następnych w innych miastach województwa.

II Sejmik odbył się w Brodnicy w dniach 25-26.10.1980 r., a III Sejmik Przewodników woj. toruńskiego odbył się w Golubiu Dobrzyniu w 1981 roku w dniach 17-18. października... i nastąpiła zmiana formy sejmików na Międzywojewódzkie Sejmiki Przewodników. Kolejno w Toruniu, w Inowrocławiu i Grudziądu.

W latach 1977-1979 grudziądcy przewodnicy obsłużyli ok. 850 wycieczek, w tym 187 społecznie. W Końcu 1979 roku działało 45 przewodników terenowych i zakładowych. W połowie 1979 roku nastąpiła wymiana legitymacji. Uprawnienia przewodnika turystycznego miały już wówczas charakter państwowy, w związku z czym nowe legitymacje z orzełkiem wydawał absolwentom

wszystkich dotychczasowych kursów organ administracji państwowej – Urząd Wojewódzki, Wydział Kultury Fizycznej i Turystyki w Toruniu. Odnotowano w nich posiadane uprawnienia.

Statystyki wskazują, iż w latach 1981–1990 przewodnicy zrzeszeni w kole oprowadzili aż 1494 wycieczki liczące łącznie 53 727 uczestników.

Pod koniec 1980 roku nastąpiły zmiany w Zarządzie Koła. W związku z chorobą i sytuacją rodzinną, z funkcji Prezesa Koła rezygnuje Bolesław Szelański (pozostając członkiem Zarządu) oraz Roman Conrad. Funkcję Prezesa podjął dotychczasowy zastępca – kol. Edmund Rafiński. W skład Zarządu dokooptowano Elżbietę Kruszewską.

Nowy skład to:

Prezes – p.o. – Edmund Rafiński,

Z-ca ds. szkoleniowych – we współpracy do p.o. Prezesem Bolesław Szelański,

Z-ca ds. przewodników zakładowych – Jan Michał Murawski,

Sekretarz – Barbara Gronowska,

Skarbnik – Elżbieta Kruszewska (w miejsce kol. Romana Conrada).

Członkami Wojewódzkiej Komisji Przewodnickiej w Toruniu zostali: Wiesław Błachnio i Jan Michał Murawski oraz w zastępstwie Elżbieta Kruszewska.

W listopadzie 1981 roku podjęto decyzję o wystosowaniu pisma do Prezydium Miasta Grudziądza o nadanie nowym ulicom nazw osób bardzo mocno związanych z Grudziądzem i jego historią – dot. to Wiktora Kulerskiego, dr Jana Sujkowskiego, lotnika kpt. Floriana Laskowskiego, jak wiemy w latach następnych propozycja została poparta przez radnych i takie nazwy ulic mamy w Grudziądzu. W tym też roku podjęto się zorganizować nowy kurs – zgłosiło się tylko 10 osób, i niestety został on przełożony na lata następne. Z uwagi na sytuację w kraju, stan wojenny ograniczył spotkania, ruch turystyczny uległ zahamowaniu i zmniejszyła się frekwencja na zebraniach.

Zebranie sprawozdawczo-wyborcze 10 grudnia 1982 roku wybrało nowy skład Zarządu Koła. Na 32 członków Koła obecnych było 17 przewodników.

Prezesem został kol. Edmund Rafiński,

Z-ca ds. szkoleniowych – Elżbieta Kruszewska,

Z-ca ds. przewodników zakładowych – Jan Michał Murawski,

Sekretarz – Barbara Gronowska Skarbnik – Jolanta Szulc,

Członek – Wiesław Błachnio.

Komisja rewizyjna w składzie: Stanisław Maciejkiewicz, Alojzy Karow i Janusz Nogowski.

W 1983 roku kol. Edmund Rafiński ze względów zdrowotnych rezygnuje z funkcji Prezesa Koła. Przez rok, do następnych wyborów w grudniu 1984 roku koło praktycznie zamarło w swojej działalności. Z funkcji w Wojewódzkiej Komisji Przewodnickiej zrezygnowali także Wiesław Błachnio, Elżbieta Kruszewska i Jan Michał Murawski. Przedstawicielem w Wojewódzkiej Komisji Przewodnickiej została kol. Jolanta Szulc. W grudziądzkim Kole Przewodników

pozostało 36 przewodników. Na zebraniu sprawozdawczo-wyborczym 13 grudnia 1984 roku wybrano nowy Zarząd w składzie:

Prezes – Jolanta Szulc,

Z-ca ds. przewodników zakładowych – Jan Michał Murawski,

Sekretarz – Barbara Gronowska,

Skarbnik – Wiesław Błachnio,

Członek – Janusz Nogowski.

Rozpoczęliśmy nowy rozdział, ale trudności w kraju, Oddziale PTTK i Kole nie pozwalały na intensywny rozwój. Po pierwsze, trzeba było zorganizować nowy kurs i to się udało. 14 maja 1985 roku kurs dla kandydatów na przewodników terenowych zakończył się egzaminami, którzy zdali i wstąpili do Koła, m.in.: Lidia Karczewska, Andrzej Zielaskowski, Zenon Jankowski, Hanna Ciżnicka, Lesław Domowicz, Ewa Ząbczyk (eksternistycznie w 1983 roku). Przewodnicy zakładowi zwiększyli swoją liczebność egzaminami w maju, także 1985 roku, byli to m.in.: Danuta Klein, Andrzej Kowalski, Adam Kobylacki, Andrzej Stempski, Bronisław Gugąła, Małgorzata Śrubka-Kubiak, Mirosław Kubiak i Sławomir Kruczkowski. W związku z częstą nieobecnością (zmiana miejsca zamieszkania) w miejsce kol. Barbary Gronowskiej, 19 czerwca 1985 roku powołano na sekretarza kol. Hanę Ciżnicką.

Sejmiki przewodnickie wznowiły swoją aktywność. W 1984 Sejmik odbył się w Inowrocławiu, a w 1985 – w Grudziądzu. III Międzywojewódzki Sejmik Przewodników odbył się Gospodarzem było Koło Przewodników w Grudziądzu. Impreza była bardzo udana. Uczestniczyli w niej przedstawiciele wszystkich kół województw toruńskiego, bydgoskiego, włocławskiego, a także goście z województw ościennych – gdańskiego, poznańskiego, warszawskiego. W dowód zasług Koła Przewodnickiego dla rozwoju turystyki Zarząd Główny PTTK w Warszawie, w dniu 6.11.1985 roku uhonorował nas prestiżową Srebrną Honorową Odznaką PTTK. Koło obrało swym patronem Józefa Błachnio – prekursora przewodnictwa w Grudziądzu.

W 1986 roku koło liczyło 52 przewodników, w tym 30 terenowych i 2 zakładowych. W tym też roku na kursie zorganizowanym przez ZG PTTK na Kałatówkach w Zakopanem, kol. kol. Jolanta Szulc i Wiesław Błachnio uzyskali uprawnienia Instruktora Przewodnictwa. W 1990 r. kol. Jolanta Szulc roku podwyższyła swoją klasę przewodnicką uzyskując klasę pierwszą z uprawnieniami do prowadzenia wycieczek po terenie woj. Toruńskiego (bez miasta Torunia), włocławskiego, bydgoskiego i na Szlak Piastowski.

Przewodnicy grudziądzcy aktywnie brali udział w oprowadzaniu grup, szkoleniach, czy spotkaniach integracyjnych w zaprzyjaźnionych kołach. Byliśmy także widziani na Ogólnopolskim Konkursie Krasomówczym w Golubiu-Dobrzyniu. Nasza koleżanka – Lidia Karczewska zdobyła na tym prestiżowym konkursie „Brazowy Laur”.

Statystyki wskazują, iż w latach 1981-1990 przewodnicy zrzeszeni w kole

oprowadzili aż 1494 wycieczki liczące łącznie 53 727 uczestników.

Początek lat dziewięćdziesiątych XX wieku na fali ówczesnych głębokich przemian społeczno-gospodarczych przyniósł zanik działalności koła. Duży wpływ na ten stan miała uchwała Nadzwyczajnego Zjazdu delegatów Oddziału PTTK w Grudziądzu, na którym przewodnicy nie mieli swojego delegata, z dnia 23.11.1991 r. o likwidacji Oddziału, a co za tym idzie Biura Obsługi Ruchu Turystycznego. Spadła aktywność samych przewodników – nie było bazy, BORTu... Spośród 34 przewodników odnotowanych w 1990 roku, jedynie kilku podjęło działalność w ramach utworzonego koła krajoznawczego nr 46. Mimo braku koła, nie ustała działalność przewodnicka.

W drugiej połowie lat 90-tych kilku działaczy turystycznych z terenu Grudziądza ukończyło kursy przewodnickie organizowane przez inne ośrodki, uzyskując uprawnienia przewodnickie górskie i terenowe. Byli to: przewodnicy beskidzcy: Jerzy Kondek i Wiesław Nowak, przewodnik sudecki Ryszard Fierek oraz przewodnik świętokrzyski i wielkopolski – Tomasz Simiński-Stanny.

Z początkiem 1999 roku weszła w życie długo oczekiwana Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. Zakończyła ona okres pełnej swobody gospodarczej na rynku usług turystycznych i wprowadziła zawód przewodnika i pilota do grupy tzw. zawodów reglamentowanych, nadając im wysoką rangę. Licencjonowane, państwowe uprawnienia przewodnickie i pilotckie mieli odtąd nadawać wojewodowie, a dotychczasowi przewodnicy z uprawnieniami wewnętrznymi PTTK zobowiązani zostali do poddania się postępowaniu weryfikacyjnemu w nieprzekraczalnym terminie – lipiec 2000 roku, pod rygorem nieuznawania wcześniej nabytych uprawnień w ramach PTTK. Z działających wówczas w już reaktywowanym Oddziale PTTK przewodników, zweryfikowali się jedynie Ryszard Fierek, Jerzy Kondek, Wiesław Nowak, Tomasz Simiński-Stanny oraz Jolanta Szulc, jako jedyna z grudziądzkiego koła przewodników. Pozostali, którzy nie wykazali zainteresowania i nie poddali się weryfikacji utracili, z formalnego punktu widzenia, prawo prowadzenia wycieczek, zachowując jednak wewnętrzny charakter uprawnień kadry PTTK, o jednakże wyłącznie honorowym znaczeniu.

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz W. Rygielski.